

вмотивованості і цілеспрямованості до певного виду діяльності.

У зв'язку з цим підвищуються вимоги до вітчизняної освіти, в якій усе більшої сили набирають тенденції її подальшої демократизації, комп'ютеризації, гуманізації, вільного вибору програм навчання, створення системи безперервної освіти тощо. Завдання університетів полягає в тому, щоб не просто передавати студентам певний набір знань, навіть самих сучасних і затребуваних, не тільки випускати спеціалістів будь-якої галузі, які добре підготовлені і багато знають, не тільки навчити студентів здобувати знання зі значного об'єму інформації. В межах інформаційного суспільства цього вже недостатньо. Університет повинен навчити студентів мислити, створювати нові знання. Інформаційно-комунікаційні технології надають для цього необмежені можливості.

УДК 378:005.33

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

*Пушкарь Т.А., к.е.н., доцент,
tetyana.puskar@kname.edu.ua*

*Харківський національний університет міського господарства
ім. О.М. Бекетова*

*Шершенюк О.М., к.е.н., доцент,
sheralyona@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В сучасному цифровому середовищі становлення висококваліфікованого фахівця неможливе без розвинених цифрових компетентностей. Інноваційні тренди сучасності (штучний інтелект, Інтернет речей, аналіз великих даних), які все активніше заявляють про себе не тільки в високотехнологічних сферах, але і в звичайному житті, створюють як можливості для становлення цифрових компетентностей, так і висувають достатньо жорсткі вимоги до рівня їх розвитку для майбутнього успішного фахівця. Саме тому, сучасний фахівець в будь-якій сфері – це не тільки поєднання soft skills та hard skills, але і виділення окремої групи «digital» компетентностей (digital skills). Питання стосовно того, до якої групи їх відносити, багато в чому залишається дискусійним. Оскільки цифрова грамотність є об'єктивною умовою цифровізації суспільного життя, то формування

певних цифрових компетентностей при підготовці фахівців є вагомою складовою формування soft skills. Однак, активна цифровізація усіх сфер економічної діяльності, зміщення значної кількості бізнес процесів в цифрову сферу потребує розвинених цифрових компетентностей в галузі професійних знань. Отже, формування цифрових компетентностей сучасних фахівців повинне відбуватися комплексно, охоплюючи сфери професійних та суспільних навичок.

Розглядаючи цифрові компетенції в контексті їх формування у вищій освіті, важливо окреслити, що розуміється під даною категорією. Спираючись на визначення, яке наводить Сахно В.О., під цифровими компетентностями розуміється здатність користувача упевнено, ефективно і безпечно вибирати і застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в різних сферах суспільного, професійного та особистого життя, яка базується на неперервному оволодінні знаннями, вміннями, мотивацією, відповідальністю [1, С. 12]. Визначаючи перелік базових цифрових компетенцій, які продукує цифрова освіта, Краус К.М., Краус Н.М., Болдирєва, Л.М. виділяють цифровий контент, вирішення проблем, що виникають підчас користування цифровими технологіями, комунікація та взаємодія, інформаційна грамотність та грамотність щодо роботи з даними, безпека [2, С. 7]. Однак, на думку авторів таке виділення цифрових компетентностей, які повинні формуватися в процесі підготовки фахівця з економіки є обмежене загальними компетентностями і потребує певної деталізації. На основі групи компетентностей, які виділено у дослідженні «Цифрова грамотність населення України: 2019», яке було проведено Міністерством цифрової трансформації України [4], авторами було узагальнено і доопрацьовано перелік і зміст цифрових компетентностей за напрямками:

1. Інформаційні навички:

- soft skills: пошук інформації, пошук інформації, яка не пов'язана з роботою, пошук новин, робота з новими он-лайн медіа ресурсами, заповнення он-лайн форм (заявок, замовлень в он-лайн магазинах, замовлень адміністративних послуг тощо), пошук інформації про товари, послуги, пошук роботи, пошук, завантаження та друк офіційних бланків; пошук інформації на спеціалізованих сайтах на додатках; пошук інформації в нормативних базах;

- hard skills: використання спеціалізованих інформаційних он-

лайн сервісів (напр., он-лайн сервіс документів «Будстандарт», складання та відправка резюме, пошук та подання звітності он-лайн.

2. Комунікаційні навички:

- soft skills: використання меседжерів в особистих цілях (миттєві повідомлення, відео-дзвінки, організація групових відео-дзвінків та конференцій), завантаження самостійно створеного контенту, участь в онлайн консультаціях та голосуваннях, не пов'язаних з професійною діяльністю, участь в соціальних мережах, розвиток професійного мовлення в мережі Інтернет, зокрема вміння формулювання повідомлень на професійну тематику;

- hard skills: створення зворотніх форм зв'язку з споживачами, діловими партнерами, використання соціальних мереж для просування бізнесу, використання професійних цифрових платформ (напр. CRM, EDM («Вчасно»), ERP, HRM);

3. Навички вирішення проблем:

- soft skills: здійснення покупок через мережу Інтернет, проходження навчання он-лайн і використання он-лайн навчальних матеріалів, Інтернет-банкінг та здійснення он-лайн платежів, застосування криптовалют для здійснення платежів;

- hard skills: застосування спеціалізованого програмного забезпечення для вирішення професійних завдань, створення приватних мереж блокчейн для вирішення професійних задач, у тому числі створення і впровадження smart-контактів, застосування технологій big data для аналізу та складанні прогнозів у професійній діяльності;

4. Навички програмного забезпечення:

- soft skills: використання програмного забезпечення для редагування аудіо, відео-файлів, фотографій, використання програмного забезпечення для роботи з текстовими файлами, роботи з даними, створення презентацій (зокрема MS Office) тощо;

- hard skills: створення алгоритмів вирішення спеціалізованих завдань в спеціалізованому програмному забезпеченні, навички інтегрування документів в спеціалізоване програмне забезпечення, застосування мов програмування (зокрема R або Python, тощо), застосування можливостей штучного інтелекту, зокрема machine learning для побудови моделей на фінансових або інших даних про діяльність економічних суб'єктів);

5. Кібербезпека та забезпечення конфіденційності в цифровому середовищі:

- soft skills: використання технічних аспектів забезпечення безпеки (брандмауери, антивіруси, сканування мереж підключення, комплексні системи захисту), наявність навичок з формування власної інформаційної гігієни, зокрема розвиток критичного мислення сприйняття інформації, забезпечення конфіденційності особистих даних, зокрема в соціальних мережах;

- hard skills: розуміння складових комплексної системи кібербезпеки бізнес-структур (технічних, організаційних, інформаційних, кадрових, нормативних), розвиток професійної етики щодо використання наявної інформації про споживачів, партнерів, працівників тощо.

Як зазначають Мазаракі А., Новікова Н. адаптації до процесів цифровізації, які змінюють суспільство та середовище професійної діяльності фахівця економіста, окрім soft skills і hard skills, вимагають наявності ще певних типів цифрових знань, які формують цифрові компетентності (digital skills) [3, С. 12].

Отже, наведений перелік цифрових компетентностей не є вичерпним. Розвиток проривних цифрових технологій потребує їх постійного удосконалення та, найближчим часом, можливо висуне новітні виклики для фахівців в сфері економіки щодо їх успішного кар'єрного шляху в цифровому суспільстві та цифровій економіці. Розвитку digital skills може сприяти комплексне впровадження в освітній процес окремих освітніх компонентів, тем в певних освітніх компонентах, залучення здобувачів вищої освіти до освітніх проєктів Міністерства цифрової трансформації України («Цифрова освіта: Національна кампанія з цифрової грамотності») [5], застосування цифрових технологій при викладанні, використання програмного забезпечення (як спеціалізованого, так і більш загального призначення), проведення заходів щодо підвищення рівня цифрових компетенцій за межами реалізації освітніх програм.

Література:

1. Сахно О.В. Цифрова компетентність і технології для освіти: принципи та інструменти. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 6(195). С. 10-14.
2. Краус К.М., Краус Н.М., Болдирева Л.М. Цифрові компетенції в сфері вищої освіти: задум, реалізація, результат. 2019. *Держава та регіони*. Вип. 1. С. 4-9.
3. Мазаракі А., Новікова Н., Сонько Ю. Цифрові детермінанти трендів підготовки фахівців. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2020. № 130(2). С. 5-20.
4. Цифрова грамотність населення України: Офіційний сайт Міністерства

цифрової трансформації України. URL: https://osvita.diiia.gov.ua/uploads/0/585-cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2019_compressed.pdf (дата звернення 14.03.2023).

5. Цифрова освіта: Національна кампанія з цифрової грамотності: Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/projects/osvita> (дата звернення 14.03.2023).

УДК 378.046.4

БАЛАНС SOFT SKILLS ТА HARD SKILLS У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

*Токар І.І., асистент
tokar_innaiv@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Hard skills (від англійського «hard» – твердий) – це конкретні технічні навички та знання, які пов'язані з виконанням конкретних завдань в певній професії або галузі. Це можуть бути такі навички, як володіння різними програмними продуктами, навички розробки програмного забезпечення, володіння мовами програмування, математична та аналітична компетентності, фінансова та бухгалтерська грамотність, знання законодавства та регулювання в галузі та інші. Hard skills дуже важливі для успішної професійної діяльності, оскільки вони є основою для виконання конкретних робіт та завдань в галузі, а також дозволяють фахівцеві ефективно працювати з іншими колегами та виконувати поставлені завдання.

Soft skills (від англійського «soft» – м'який) – це особистісні навички, які допомагають людині успішно взаємодіяти з іншими людьми та вирішувати різноманітні завдання в професійній та особистій сферах. Це можуть бути такі навички, як ефективна комунікація, лідерство, критичне мислення, проблемне мислення, робота в команді, управління часом, рішення конфліктів, адаптивність, творчість та інші. Soft skills доповнюють Hard skills (технічні навички та знання), які також є важливими, але не забезпечують успіху без володіння Soft skills. Вони дуже важливі в професійному житті, оскільки допомагають здійснювати успішні комунікації, покращувати робочий процес і досягати результатів.

Для фахівців з економіки важливими є як Hard skills, так і Soft skills. Ось деякі приклади навичок, які можуть входити до списку Hard skills і Soft skills для фахівців з економіки (табл. 1). Ці навички